
RAZVOJNI PROJEKTI V POSAVSKEM PROSTORU

IZVLEČEK

V Posavju so predvideni naslednji veliki projekti: plinovod, nova avtocesta in hidroelektrarne na reki Savi. Z načrtovanjem in izgradnjo le-teh želimo zagotoviti celovit in usklajen razvoj tega območja.

ABSTRACT

In Posavje there are planned some great projects: gas pipeline for Posavje and Dolenjska, the new highway and hydroelectric power plants on the river Sava. When we plan and realize them, we want our area to make progress completely.

1. INFRASTRUKTURNI IN DRUGI OBJEKTI

Posavje, ki ga sestavljajo občine Brežice, Krško in Sevnica, sodi med manj razvite regije v SR Sloveniji. Skladno s planskimi določitvami (dolgoročni in srednjeročni družbeni plani SR Slovenije in plani občin) naj bi se v tem prostoru realizirali pomembni slovenski infrastrukturni in drugi projekti.

Izgradnja sedmih hidrocentral od Radeč do Mokric, kar predstavlja enega največjih slovenskih projektov, ne pomeni le posegov v hidrosistem reke Save, temveč bo v takšni ali drugačni obliki vplivala na ostale dejavnike v prostoru. Ob zaježitvi reke Save in spreminjanju sedanjega vodnega režima se odpirajo kompleksna vprašanja, kot so: vplivi zaježitve Save na podtalne razmere, kakovost vode, prenašanje suspenzij, odvajanje vode in obramba pred poplavami itd. Tudi izgube velikih kmetijskih površin ne moremo prezreti, saj gre za okoli 1000 ha zemljišč. Z izgradnjo HE na Savi je po prvih ocenah ogroženo okoli 70 stanovanjskih in 60 gospodarskih objektov.

Medtem, ko se trasa bodoče hitre proge Jesenice - Dobova obravnava in variantno

opredeljuje še na ravni planskih dokumentov, je trasa avtoceste Karavanke - Zagreb že znana. Izdelane so programske zasnove in evidentirani vplivi na okolje. Razvidno je, da trasa avtoceste poteka skozi rezervat pitne vode in bo gradnja le-te samo v občini Brežice prizadela 34 domačij. V primerih nadomeščanja zemljišč in objektov ne gre le za problematiko odkupa zemljišč in objektov, temveč je problematika mnogo bolj zapletena. Za "prizadete" bo potrebno že vnaprej opredeliti ne le prostorske rešitve, temveč tudi njihovo novo funkcijo, dejavnost in ustrezno kvaliteto življenja ter možnosti razvoja.

Načrtovanje in začetek gradnje načrtovanega plinovoda v Posavju in na Dolenjskem v tem planskem obdobju je močno angažirala tudi geodeje v tem prostoru. Ekološko in energetsko obetavna naložba je v prvi fazi namenjena industriji, nato pa še komunalni porabi. Predvsem pričakovani ekološki učinki so botrovali temu, da je postopek priprave in sprejemanja dokumentov v občinah potekal relativno hitro.

Posebno v zadnjem obdobju predstavlja vse bolj sporno poglavje intenziviranje kmetijske proizvodnje na Krškem polju. Tu

je okoli 15 000 ha za kmetijstvo primernih zemljišč z razmeroma ugodnimi pedološkimi in klimatskimi pogoji, kar lahko predstavlja pomembno območje za kmetijsko proizvodnjo v SR Sloveniji. Z uvedbo namakalnih sistemov bi dosedanjo kmetijsko proizvodnjo, ki daje še premalo tržnih viškov, predvsem v poljedelstvu in vrtnarstvu, bistveno izboljšali. Za izvedbo tega pa potrebujemo čisto vodo iz reke Save in Krke, podtalnice ali drugih virov. V programu usposabljanja zemljišč za kmetijsko proizvodnjo do leta 2000 je predvideno, da se na Krškem polju izvedejo naslednji ukrepi:

- osuševanje na 3600 ha,
- namakanje zemljišč in posevkov na 4200 ha,
- agromelioracije na 3700 ha
- komasacije na 7400 ha,
- ureditev 5 ha rastlinjakov z izrabo geotermalne vode na čateškem polju.

Uresničitev celotnega programa bi omogočila intenzivno kmetijsko pridelavo na eni tretjini vseh kmetijskih površin v Posavju.

Pričakujemo, da bodo nove investicije na Krškem polju povzročile velike spremembe. Ugotavljamo, da trenutno stanje in prisotna konfliktnost interesov in medsebojnih vplivov obstoječih dejavnikov na območju Krškega polja ob takih predvidenih posegih zahteva celovit pristop pri proučevanju in predvidevanju bodočega stanja še pred izvedbo investicij. Od tod tudi kategorično stališče Posavja, ki ni proti graditvi takih objektov, vztraja pa na temeljiti strokovni predprilavi in celovitem ter sočasnem urejanju prostora.

2. AKTIVNOSTI V POSAVJU

Predstavitev energetskega projekta leta 1984 v Posavju, navedena nasprotja in neusklajeno delovanje v prostoru ter začetni proces družbenega planiranja v občinah in SR Sloveniji, so vzbudili zamisel o skupnem pristopu k celoviti razvojni preobrazbi

posavskega prostora. Pri medobčinski gospodarski zbornici Posavja je bil 27.6.1984 ustanovljen Programski svet za Krško polje, ki naj bi zagotavljal sodelovanje, usklajevanje ter stalen pretok informacij med gospodarskimi subjekti, upravnimi organi in družbeno političnimi strukturami.

Namen ustanovitve Programskega sveta je bil v tem, da to telo zagotovi enoten in usklajen nastop regije do investitorja HE na reki Savi, kar narekuje izdelavo predhodnih analiz posledic izgradnje na prostor in dejavnosti v njem, da vzpodbuja in koordinira sočasen razvoj v regiji in si prizadeva, da se regijske ambicije vključijo tudi v republiške planske dokumente. Ugotovili smo, da za načrtovanje celovitega razvoja v Posavju ob izgradnji HE na Savi in usklajevanju interesov med posameznimi dejavnostmi v prostoru ter za objektivno definiranje problemov ob izgradnji HE manjkajo predvsem strokovne osnove (idejne študije, razvojni programi, itd.).

Glede na temeljno izhodišče dela Programskega sveta, da moramo gradnjo HE na reki Savi obravnavati kot element celovitega razvoja Posavja in zagotoviti proces sočasnega in celovitega reševanja problemov v vseh fazah, poskušamo vse aktivnosti povezati in jih obravnavati kot skupno projektno nalogo in sicer kot Razvojni projekt Krško polje.

V okviru tega projekta se pripravljajo in medsebojno usklajujejo naslednji podprojekti (razvojni programi):

- vodnogospodarski program,
- kmetijski program razvoja,
- gozdarski program,
- program pridobivanja in predelave gramoza,
- program izgradnje komunalne in ostale infrastrukture,
- program izrabe geotermalnih voda,
- prostorska in urbanistična dokumentacija,

- program razvoja turizma,
- sociološki vidik razvoja Posavja,
- energetskega program.

Rezultati opravljenih študij in ugotovitve, pridobljene z izdelavo prostorskih izvedbenih aktov in druge izkušnje tako Programskega sveta kot drugih organov v regiji, so jasno pokazali, da je neuskklajenost interesov in aktivnosti v našem prostoru največji problem. K temu moram dodati tudi ugotovitev, da je odzivnost posameznih nosilcev razvoja prešibka. Spoznali smo, da je tudi glede na proces priprave planskih aktov za naslednje obdobje potrebno izdelati ustrezno sintezo in se vključiti v ta proces.

Koncem leta 1988 so izvršni sveti občin in Programski svet za Krško polje pri MGZ Posavja odločili, da pristopimo k dvema projektoma, ki imata sintezno vlogo in sicer:

- projekt Razvoj podeželja posavskih občin za celotno območje občin Brežice, Krško, Sevnica;
- projekt Krajinska zasnova Krškega polja za ravninsko območje občin, kjer je nasprotje interesov največje.

Kasneje sta bila oba projekta združena v skupen projekt Razvoj podeželja posavskih občin in Krajinska zasnova Krško polje.

Globalni cilj projekta je opredeliti vsebino in ukrepe razvojne politike za ohranitev vsaj enakih kvalitete območja posavskih občin in življenja v njem po izgradnji predvidenih velikih infrastrukturnih objektov kot so bile pred izgradnjo in sicer:

- ohraniti najmanj enak družbeni proizvod iz dejavnosti vezanih na podeželje, kot pred predvidenimi posegi;
- opredeliti način saniranja prizadetih nosilcev;
- določiti usmeritve za hitrejši in uspešnejši razvoj območja med in po izgradnji infrastrukturnih objektov;

- opredeliti razvojne in varovalne elemente območja krajinske zasnove.

Projektno nalogo, ki stane 2.6 milijarde din (30.4.1989), naj bi sofinancirale posavske občine do 1/3, potencialni investitorji v našem prostoru 1/3 in republiški viri 1/3. Naloga naj bi bila zaključena koncem leta 1990. Izvajalci projektne naloge so: Biotehnična fakulteta Ljubljana, IREL Ljubljana Savaprojekt Krško ter drugi strokovni sodelavci iz regije in izven nje.

V Posavju pričakujemo, da bomo s tem projektom, ki naj bi povezal strokovnjake različnih strokovnih profilov, tako teoretikov kot praktikov, dobili odgovor, kaj in pod kakšnimi pogoji je napovedani razvoj v tem prostoru sploh možen.

Z objektivno oceno vloge geodezije pri obravnavanih prizadevanjih bi predhodno navedel dve bistveni stališči, ki bi ju uporabil kot kriterija za takšno oceno:

- Posavske družbenopolitične skupnosti ne nasprotujejo gradnji HE na reki Savi, vendar ne za vsako ceno, kar pomeni, da mora stroka dati odgovore na vsa odprta vprašanja in kar najmanj prepustiti tveganju. Določitev te cene pomeni maksimiranje strokovnega dela (tudi geodetske stroke).

- Nadalje vztrajamo na stališču, da ob realizaciji tako pomembnih projektov, ki pomenijo razvoj nekaterih dejavnosti, moramo doseči celovit in skladen razvoj vseh dejavnosti v tem prostoru, kar naj bi veljalo tudi za geodetsko dejavnost. Prepričan sem, da je razvoj možno doseči le ob kvalitetni udeležbi stroke (tudi geodetske) in da je to kvaliteto možno doseči, če se stroka tudi sama sočasno razvija.

Ugotavljam:

- da se geodetski strokovnjaki aktivno vključujejo v delo pri nastajanju in realizaciji obravnavanih projektov in to predvsem pri realizaciji oziroma v fazi, ko so aktivnosti in termini že opredeljeni; manjša je prisotnost v začetnih fazah projekta (npr. geodetsko delo, ki naj bi trajalo dva meseca, ni

vključeno v mrežni plan celotnega projekta);

- da geodeti opravljamo le del svojih funkcij; pridno in strokovno sodelujemo pri realizaciji projektnih nalog, pri tem pa prepočasi ali pa sploh ne vzpostavljamo svojih evidenc o prostoru. Ob tem pa vidimo, tudi sodelujemo, da nastajajo nove evidence o prostoru pri drugih institucijah, ki jih trenutno niso sposobne ne narediti ne vzdrževati, denar zanje pa se zbira na vse mogoče načine participiranja;

- oziroma se sprašujem, če se mar približujemo "začaranemu krogu revščine" - ker ni denarja, tudi geodetskih evidenc ne bo; ker je kataster zastarel, bodo planerji in načrtovalci razvoja le-te naročali "ad hock" ali delali brez njih in več tvegali, evidence pa bomo skušali uveljavljati, kot da so same sebi namen (na primer, če bi se program HE na Šavi odvijal po terminskem planu, bi gradili že v drugi občini, to je Krško, evidenc pa ni še v nobeni od treh).

Rešitev vidim v strokovno pripravljenej tovrstni projektni nalogi, ki jo je potrebno vsestransko operacionalizirati (nosilci, roki, stroški, interes udeležencev) in jo

pravočasno uveljaviti v začetnih fazah projektov. Projekt, ki naj bi združil dosedanja tovrstna prizadevanja občinskih upravnih organov in RGU, bi bilo potrebno preko nosilcev planiranja vključiti v pripravo planskih dokumentov za prihodnje obdobje.

3. ZAKLJUČEK

Veliki infrastrukturni objekti, ki naj bi se realizirali v Posavju, in velika konfliktnost dejavnosti v prostoru, so povezali Medobčinsko gospodarsko zbornico Posavja in izvršne svete občin Brežice, Krško in Sevnica, da so pristopili k izdelavi projekta Razvoj podoželja posavskih občin in krajinska zasnova Krško polje, s katerim želimo spoznati svoje razvojne možnosti in uskladiti interese v prostoru.

Poleg številnih strokovnih kadrov se v projekte vključujejo tudi geodeti, njihove predvsem operativne aktivnosti bi bilo potrebno s posebnim projektom uveljaviti in razširiti ter jih vključiti v vse faze razvojnih projektov, kar bi omogočilo tudi hitrejši razvoj goedetske stroke.

VIRI

Dokumentacija Programskega sveta pri MGZ Posavja v Brežicah.